

Результати аналізу загроз енергетичній безпеці України, здійсненого у попередніх дослідженнях ¹, дають змогу виділити ключові проблеми, які насамперед потребують вирішення:

1. Низький рівень енергоефективності економіки та повільні темпи впровадження новітніх технологій.

2. Значна залежність від імпорту енергоресурсів при недостатньому використанні власного енергетичного потенціалу, низькому рівні диверсифікації постачальників та надвисоких цінах на імпортні енергоносії.

3. Занепад нафтопереробної галузі.

4. Висока зношеність основних фондів підприємств енергетики за низьких темпів оновлення та модернізації.

5. Економічно необґрунтовані тарифи та перехресне субсидування.

6. Низький рівень інвестицій в основний капітал підприємств енергетики.

7. Повільні темпи впровадження заходів, спрямованих на поліпшення екологічних параметрів підприємств енергетики. Необхідність виконання зобов'язань у зв'язку з приєднанням до Договору про заснування Енергетичного співтовариства.

Проблеми впровадження заходів з енергоефективності та розвитку відновлювальної енергетики з точки зору сталого розвитку економіки України.

В умовах глобального зростання цін на енергетичні ресурси та принципової вичерпності викопних енергоресурсів провідні країни світу докладають значних зусиль, спрямованих на впровадження заходів з енергоефективності та використання відновлювальних джерел енергії. Звісно, краще використовувати енергію, яка вже вироблена, ніж виробляти для цих потреб додаткову енергію; краще використовувати джерела енергії, які відновлюються, ніж ті, які вичерпуються. У такому підході можливим є забезпечення умов сталого розвитку світової економіки. Однак бездумне різке впровадження заходів з енергоефективності та відновлювальних джерел енергії може зруйнувати економіку чи завдати серйозної шкоди навколишньому середовищу. Такі ризики значно зростають в умовах України. Рекомендації щодо послідовності та поступовості впровадження відновлювальної енергетики та енергозбереження в Україні звучали з боку представників Європейського Союзу на Міжнародному інвестиційному бізнес-форумі з питань енергоефективності та відновлювальної енергетики

¹ Загрози енергетичній безпеці України в умовах посилення конкуренції на глобальному і регіональному ринках енергетичних ресурсів: аналіз доп. / А. Сменковський, С. Воронцов, С. Бегун, А. Сидоренко; упоряд. А. Білуха; за заг. ред. А. Сменковського. – К.: Нац. ін-т стратегічних досліджень, 2012. – 136 с.

6–9 листопада 2012 р. у м. Києві. Необхідно враховувати, що рівень енергоспоживання характеризує комфортність умов проживання та праці. В Україні маємо енергоспоживання на душу населення нижче у 1,7 раза, ніж у країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Якщо ж порівнювати споживання електроенергії на душу населення, то відставання України від країн ОЕСР ще більше – у 2,4 раза. Тому для України паралельно з упровадженням заходів з енергоефективності необхідно збільшувати енергогенерацію, особливо генерацію електроенергії.

При розгляді енергоефективності не слід плутати це поняття з економічною ефективністю. Так, заходи із заміщення імпортного природного газу місцевими видами палива необхідно віднести до заходів з покращення економічної ефективності. Так само необхідно чітко розрізняти заходи з енергоефективності та впровадження відновлювальних джерел енергії, тому що перші належать до економії енергії, а другі – до нарощування енергогенерації та енергоспоживання.

<...> Пропозиції щодо вирішення висвітлених проблем.

Подальший розвиток сфери енергоефективності та відновлювальних джерел енергії доцільно здійснювати на основі міжнародних рекомендацій². Додатково необхідно виділити найбільш істотні заходи, спрямовані на виправлення критичної ситуації, що склалася в цих сферах:

1. Упровадження заходів з енергоефективності та відновлювальних джерел енергії має виходити з позицій забезпечення сталого розвитку економіки України.

2. При розвитку електрогенерації стимулювати будівництво когенераційних установок (електроенергія + тепло, наприклад ТЕЦ), що підвищить ефективність використання енергоресурсів.

3. Інтенсифікувати видобуток енергоресурсів на вже існуючих родовищах.

4. Стимулювати видобуток метану вугільних пластів, що приведе до зменшення викидів парникових газів та до вироблення енергії за рахунок спалювання метану і покращить умови видобутку вугілля в Донецькому вугільному басейні.

5. Включити біопаливо в проект оновленої Енергетичної стратегії України до 2030 р.

6. Через дефіцит регулюючих потужностей в ОЕС України стимулювати будівництво нових електрогенеруючих потужностей, здатних повноцінно

² Енергетична політика за межами країн-членів МЕА. Україна 2012. Основні положення та рекомендації. Загальна енергетична політика. – OECD/IEA: International Energy Agency, 2012. – С. 26–28.

брати участь у регулюванні потужності ОЕС України. Поширити такі стимули і на будівництво нових блоків атомних електростанцій.

7. Узгоджувати технічну можливість реалізації проектів з комерційною привабливістю.

8. Забезпечити встановлення економічно обґрунтованих тарифів на енергоносії та послуги з надання енергії.

9. Покращувати інвестиційну привабливість економіки шляхом забезпечення стабільності та чіткості законодавства.

10. Розробляти реальні до виконання державні програми.

11. Під час розробки нових державних програм у кошторис необхідно включати тільки кошти державного бюджету України, оскільки держава не може гарантувати надходження приватних інвестицій.

12. Необхідно законодавчо закріпити поняття «енергосервісна компанія» та «фахівець у сфері енергоефективності», встановити чіткі вимоги до кваліфікації та надання відповідних ліцензій, розробити та законодавчо закріпити механізми повернення інвестицій у разі надання приватними компаніями енергосервісних послуг державним установам та організаціям співвласників багатоквартирних будинків.

13. Посилити контроль за діяльністю підприємств-виробників обладнання для впровадження заходів з енергоефективності та діяльністю підприємств-постачальників послуг у сфері енергоефективності.

14. Проводити роз'яснювальну роботу серед населення у сфері енергоефективності щодо необхідних змін у поведінці та звичках після впровадження заходів з енергоефективності.

15. Упровадити дієвий моніторинг в енергетиці шляхом встановлення лічильників енергії та енергоресурсів, насамперед у тепловій енергетиці, у транспортуванні та розподіленні природного газу.

16. У транспортуванні та розподіленні природного газу необхідно підвищити точність обліку та поступово переходити від обліку за обсягом до обліку за кількістю наданої енергії.

17. Підготувати метрологічне забезпечення транспортування природного газу до 2019 р. для включення в нові контракти з Російською Федерацією параметрів енергетичної цінності газу.

18. При інвестуванні орієнтуватися на швидкоокупні проекти.

19. Поступово переводити системи освітлення на використання світлодіодів (*Пріоритетні напрями реалізації державної політики у сфері забезпечення енергетичної безпеки. Аналітична доповідь // Національний інститут стратегічних досліджень (<http://www.niss.gov.ua>)*).